

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

25. aprill 2024*

Eelotsusetaotlus – Õigusaktide ühtlustamine – Määrus (EÜ) nr 1107/2009 –
Taimekaitsevahendi turuleviimise luba – Loataotluse läbivaatamine – Artikkel 4 –
Artikkel 29 – Tingimused – Kahjuliku mõju puudumine – Kriteeriumid –
Endokriinseid häireid põhjustavad omadused – Määrus (EL) 2018/605 – Ettevaatuspõhimõte –
Olemasolevad teaduslikud ja tehnilised teadmised

Liidetud kohtuasjades C-309/22 ja C-310/22,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel College van Beroep voor het bedrijfsleven (apellatsiooniasutuse halduskohus majandusküsimustes, Madalmaad) 3. mai 2022. aasta otsustega esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid Euroopa Kohtusse 11. mail 2022, menetlustes

Pesticide Action Network Europe (PAN Europe)

versus

College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden,

menetluses osalesid:

Adama Registrations BV (Adama) (C-309/22),

BASF Nederland BV (C-310/22),

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president K. Jürimäe, kohtunikud N. Piçarra ja M. Gavalec (ettekandja),

kohtujurist: L. Medina,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Pesticide Action Network Europe (PAN Europe), esindajad: eksperdid H. Muilerman ja G. Simon ning *advocaat* M. R. J. Baneke,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

- Adama Registrations BV (Adama), esindajad: *advocaten* E. Broeren ja A. Freriks,
- BASF Nederland BV, esindajad: *advocaten* E. Broeren ja A. Freriks,
- Madalmaade valitsus, esindajad: M. K. Bulterman ja J. M. Hoogveld,
- Tšehhi valitsus, esindajad: S. Šindelková, M. Smolek ja J. Vlácil,
- Kreeka valitsus, esindajad: K. Konsta, E.-E. Krompa, E. Leftheriotou ja M. Tassopoulou,
- Euroopa Komisjon, esindajad: A. C. Becker ja M. ter Haar,

olles 28. septembri 2023. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlused käsitlevad seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise ja nõukogu direktiivide 79/117/EMÜ ja 91/414/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2009, L 309, lk 1), mida on muudetud komisjoni 19. aprilli 2018. aasta määrusega (EL) 2018/605, millega muudetakse määruse (EÜ) nr 1107/2009 II lisa ja sätestatakse teaduslikud kriteeriumid endokriinsüsteemi häireid põhjustavate omaduste kindlakstegemiseks (ELT 2018, L 101, lk 33, ja parandus ELT 2018, L 111, lk 10) (edaspidi „määrus nr 1107/2009“), artikli 4 lõikeid 1 ja 3 ning artikli 29 lõike 1 punkte a ja e koostoimes selle määruse II lisa punktiga 3.6.5, Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 47 ja määruse 2018/605 artiklit 2.
- 2 Taotlused on esitatud kahes kohtuvaidluses, mille pooled on Pesticide Action Network Europe (PAN Europe) ja College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (taimekaitsevahendite ja biotsiidide loanõukogu, Madalmaad; edaspidi „CTGB“) ning mille ese on CTGB otsus jätta rahuldamata esiteks PAN Europe'i vaie tema otsuse peale anda luba toimeainet fludioksoniili sisaldava taimekaitsevahendi Pitcher Madalmaades turuleviimiseks ja teiseks PAN Europe'i vaie CTGB otsuse peale anda luba toimeainet difenokonasooli sisaldava taimekaitsevahendi Dagonis Madalmaades turuleviimiseks.

Õiguslik raamistik

Määrus nr 1107/2009

- 3 Määruse nr 1107/2009 põhjendustes 8, 24 ja 29 on märgitud:
„(8) Käesoleva määruse eesmärk on tagada inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kaitse kõrge tase ning samal ajal tagada ühenduse põllumajanduse konkurentsivõime. Erilist tähelepanu tuleks pöörata haavatavatele elanikkonnarühmadele, kuhu kuuluvad rasedad, imikud ja lapsed. Tuleks kohaldada ettevaatuspõhimõtet ning käesoleva määrusega tuleks tagada, et tootjad tõestaks, et toodetavad või turule lastavad ained või tooted ei avalda kahjulikku mõju inimeste ja loomade tervisele ega lubamatut mõju keskkonnale.“

[...]

- (24) Lubade andmist reguleerivad sätted peavad tagama range kaitsestandardi. Eriti tuleks taimekaitsevahendite lubade andmisel arvestada, et inimeste ja loomade tervise ja keskkonna kaitsmise eesmärk on alati tähtsam kui eesmärk parandada taimekasvatust. Seetõttu tuleks enne taimekaitsevahendite turulelaskmist tõendada, et need on taimekasvatusele selgelt kasulikud ning need ei avalda mingit kahjulikku mõju inimeste ja loomade tervisele, sealhulgas haavatavatele elanikkonnarühmadele, ega mingit lubamatut mõju keskkonnale.

[...]

- (29) Vastastikuse tunnustamise põhimõte on üks vahenditest, millega tagatakse kaupade vaba liikumine ühenduse piires. Et vältida tehtud töö kordamist, vähendada tööstuse ja liikmesriikide halduskoormust ning näha ette taimekaitsevahendite ühtlasem kättesaadavus, peaksid ühe liikmesriigi antud lubasid tunnustama ka teised liikmesriigid, kus põllumajandus-, taimetervise- ja keskkonnatingimused, sealhulgas kliimatingimused, on võrreldavad. Seetõttu tuleks ühendus jagada selliste võrreldavate tingimustega tsoonideks, et soodustada sellist vastastikust tunnustamist. Ühe või mitme liikmesriigi territooriumile iseloomulikud keskkonna- või põllumajandustingimused võivad siiski tingida, et liikmesriigid tunnustavad taotluse korral teise liikmesriigi väljastatud luba, muudavad seda või keelduvad taimekaitsevahendile loa andmisest oma territooriumil, kui see on põhjendatud spetsiifiliste keskkonna- või põllumajandustingimuste tõttu või kui ei ole võimalik saavutada käesoleva määrusega nõutud inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kaitse kõrget taset. Samuti peaks olema võimalik kehtestada asjakohaseid tingimusi seoses Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta direktiivi 2009/128/EÜ (millega kehtestatakse ühenduse tegevusraamistik pestitsiidide säästva kasutamise saavutamiseks [(ELT 2009, L 309, lk 71)]) [...] kohaselt vastu võetud riiklikus tegevuskavas sätestatud eesmärkidega.“

- 4 Määruse artikli 1 „Sisu ja eesmärk“ lõigetes 3 ja 4 on sätestatud:

„3. Käesoleva määruse eesmärk on tagada inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kõrgetasemeline kaitse ja parandada siseturu toimimist taimekaitsevahendite turulelaskmist käsitlevate eeskirjade ühtlustamise kaudu, parandades samal ajal põllumajanduslikku tootmist.

4. Käesoleva määruse sätted põhinevad ettevaatuspõhimõttel tagamaks, et turule lastavad toimeained ja vahendid ei avalda inimese ja loomade tervisele ega keskkonnale kahjulikku mõju. Eelkõige ei takistata liikmesriikidel rakendamast ettevaatuspõhimõtet siis, kui puuduvad teaduslikud tõendid selle kohta, millist riski kujutavad inimeste või loomade tervisele või keskkonnale taimekaitsevahendid, millele liikmesriigi territooriumile viimiseks luba taotletakse.“

- 5 Määruse II peatüki „Toimeained, taimekaitseained, sünergistid ja muud koostisained“ artikli 4 „Toimeainete heakskiitmise kriteeriumid“ lõigetes 1 ja 3 on ette nähtud:

„1. Vastavalt II lisale kiidetakse toimeaine heaks, kui olemasolevaid teaduslikke ja tehnilisi teadmisi silmas pidades võib eeldada, et nimetatud lisa punktides 2 ja 3 esitatud heakskiitmise kriteeriume arvestades vastavad seda toimeainet sisaldavad taimekaitsevahendid lõigetes 2 ja 3 sätestatud nõuetele.

Toimeaine hindamisel määratakse esmalt kindlaks, kas II lisa punktides 3.6.2–3.6.4 ja punktis 3.7 esitatud heakskiitmise kriteeriumid on täidetud. Kui need kriteeriumid on täidetud, hinnatakse järgmisena, kas on täidetud II lisa punktides 2 ja 3 sätestatud muud heakskiitmise kriteeriumid.

[...]

3. Hea taimekaitsetava kohaselt kasutatav taimekaitsevahend vastab realistlikke kasutustingimusi arvestades järgmistele nõuetele:

a) see on piisavalt tõhus;

b) sellel ei ole kohest või hilisemat kahjulikku mõju põhjaveele ega inimeste, kaasa arvatud haavatavate elanikkonnarühmade või loomade tervisele, seda nii otseselt kui ka joogivee (võttes arvesse joogivee töötlemisel moodustuvate saadustega), toidu, sööda või õhu, töökohal tekkivate tagajärgede või muude kaudsete mõjude kaudu, võttes arvesse teadaolevaid kumulatiivseid ja koostoimelisi mõjusid, kui on olemas [Euroopa Toiduohutusameti (EFSA)] poolt aktsepteeritud teaduslikud meetodid selliste mõjude hindamiseks;

c) sellel ei ole lubamatut mõju taimedele või taimsetele saadustele;

d) see ei põhjusta tarbetuid kannatusi ega piinu tõrjutavatele selgroogsetele;

e) sellel ei ole lubamatut mõju keskkonnale, võttes eelkõige arvesse järgmisi kaalutlusi, kui on olemas [EFSA] poolt aktsepteeritud teaduslikud meetodid selliste mõjude hindamiseks:

[...]“.

6 Määruse nr 1107/2009 III peatükis „Taimekaitsevahendid“ asub luba käsitlev 1. jagu, mille 1. alajagu „Nõuded ja sisu“ sisaldab selle määruse artikleid 28–32.

7 Määruse artiklis 29 „Turule lubamise nõuded“ on sätestatud:

„1. Ilma et see piiraks artikli 50 kohaldamist, antakse taimekaitsevahendile luba ainult juhul, kui see lähtuvalt lõikes 6 osutatud ühtsetest põhimõtetest vastab järgmistele nõuetele:

a) selles sisalduvad toimeained, taimekaitseained ja sünergistid on heaks kiidetud;

[...]

e) olemasolevaid teaduslikke ja tehnilisi teadmisi silmas pidades vastab see artikli 4 lõikes 3 sätestatud nõuetele;

[...]

6. Taimekaitsevahendite hindamise ja lubade andmise ühtsed põhimõtted sisaldavad [nõukogu 15. juuni 1991. aasta] direktiivi 91/414/EMÜ [taimekaitsevahendite turuleviimise kohta (EÜT 1991, L 230, lk 1; ELT eriväljaanne 03/11, lk 332)] VI lisas esitatud nõudeid ning need määratakse kindlaks vastavalt artikli 79 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusele vastu võetud määrustes ilma oluliste muudatusteta. Kõnealuste määruste hilisemad muudatused võetakse vastu vastavalt artikli 78 lõike 1 punktile c.

Nende põhimõtete kohaselt võetakse taimekaitsevahendite hindamisel arvesse toimeainete, taimekaitseainete, sünergistide ja abiainete vastastikust toimet.“

8 Määruse nr 1107/2009 III peatüki luba käsitleva 1. jao 2. alajagu „Menetlus“ sisaldab artikleid 33–39.

9 Määruse artiklis 36 „Loataotluse läbivaatamine“ on sätestatud:

„1. Taotlust läbi vaatav liikmesriik koostab taotluse saamise ajal kättesaadavaid juhenddokumente kasutades ja olemasolevaid teaduslikke ja tehnilisi teadmisi silmas pidades sõltumatu, objektiivse ja läbipaistva hinnangu. Ta annab kõikidele samasse tsooni kuuluvatele liikmesriikidele võimaluse esitada märkusi, mida võetakse hindamisel arvesse.

Taotlust läbi vaatav liikmesriik kohaldab artikli 29 lõikes 6 osutatud taimekaitsevahendite hindamise ja lubade andmise ühtseid põhimõtteid, et teha võimalikult suures ulatuses kindlaks, kas taimekaitsevahend vastab artiklis 29 sätestatud tingimustele samas tsoonis, kui seda kasutatakse vastavalt artiklile 55 ja realistlikes kasutustingimustes.

Taotlust läbi vaatav liikmesriik teeb oma hinnangu kättesaadavaks teistele liikmesriikidele, kes asuvad samas tsoonis. Hindamisaruande vorm kehtestatakse vastavalt artikli 79 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusele.

2. Asjaomased liikmesriigid annavad lube või keelduvad nende andmisest taotlust läbi vaatava liikmesriigi hinnangu järelduste põhjal, nagu on sätestatud artiklites 31 ja 32.

3. Erandina lõikest 2 ja ühenduse õigust kohaldades võib artikli 31 lõigetes 3 ja 4 osutatud nõuete ning teiste spetsiifilistest kasutustingimustest tulenevate riskide vähendamise meetmete suhtes kehtestada asjakohaseid tingimusi.

Kui liikmesriigile muret tekitavaid aspekte, mis on seotud inimeste või loomade tervise või keskkonnaga, ei saa kontrollida esimeses lõigus osutatud siseriiklike riskide vähendamise meetmetega, võib liikmesriik keelduda taimekaitsevahendile loa andmisest oma territooriumi piires, juhul kui tal on spetsiifiliste keskkonna- või põllumajandustingimuste tõttu kaalukaid põhjusi arvata, et kõnealune vahend kujutab jätkuvalt vastuvõetamatut ohtu inimeste või loomade tervisele või keskkonnale.

Liikmesriik teavitab oma otsusest viivitamata taotlejat ja [Euroopa K]omisjoni ning esitab selle kohta tehnilise või teadusliku põhjenduse.

Liikmesriik sätestab võimaluse vaidlustada kõnealusele vahendile loa andmisest keeldumise otsus liikmesriikide kohtutes või teistes apellatsiooninstantides.“

10 Määruse nr 1107/2009 III peatüki luba käsitlevas 1. jaos asuv 4. alajagu „Pikendamine, tagasivõtmine ja muutmine“ sisaldab artikleid 43–46.

11 Määruse IX peatükis „Eriolukorrad“ on artiklid 69–71.

12 Määruse artikkel 69 „Erakorralised meetmed“ on sõnastatud järgmiselt:

„Kui on selge, et heakskiidetud toimeaine, taimekaitseaine, sünergist või muu koostisaine või käesoleva määruse kohaselt loa saanud taimekaitsevahend võib tõenäoliselt kujutada tõsist ohtu inimeste või

loomade tervisele või keskkonnale ning sellist ohtu ei ole võimalik rahuldaval määral ohjata liikmesriigi või -riikide võetud meetmete abil, võetakse komisjoni algatusel või liikmesriigi nõudmisel kohe meetmed selle aine või vahendi kasutamise ja/või müügi piiramiseks või keelustamiseks vastavalt artikli 79 lõikes 3 osutatud regulatiivkomitee menetlusele. Enne selliste meetmete võtmist vaatab komisjon läbi tõendid ning võib küsida [EFSA] arvamust. Komisjon võib määrata sellise arvamuse esitamiseks tähtaja.“

- 13 Määruse nr 1107/2009 I lisas on kehtestatud kolm taimekaitsevahendite loatsooni (tsoon A (põhi), tsoon B (keskosa) ja tsoon C (lõuna)) ning selles on kindlaks määratud igasse tsooni kuuluvad liikmesriigid.
- 14 Määruse II lisa käsitleb menetlust ja kriteeriume toimeainete, taimekaitseainete ja sünergistide heakskiitmiseks vastavalt II peatükile. II lisa sisaldab 3. osa „Kriteeriumid toimeainete heakskiitmiseks“, mille alaosa 3.6 kannab pealkirja „Mõju inimese tervisele“.
- 15 II lisa punktis 3.6.5 on alates 10. novembrist 2018 ette nähtud erikriteeriumid, mille alusel loetakse, et toimeainel, taimekaitseainel või sünergistil on endokriinseid häireid põhjustavad omadused, mis võivad avaldada inimestele kahjulikku mõju.
- 16 II lisa punktis 3.8.2 on alates 10. novembrist 2018 ette nähtud erikriteeriumid, mille alusel loetakse, et toimeainel, taimekaitseainel või sünergistil on endokriinseid häireid põhjustavad omadused, mis võivad avaldada mitte-sihtorganismidele kahjulikku mõju.

Määrus (EL) nr 546/2011

- 17 Määruse nr 1107/2009 artikli 29 lõike 6 ja artikli 84 alusel vastu võetud komisjoni 10. juuni 2011. aasta määruse (EL) nr 546/2011, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 1107/2009 seoses taimekaitsevahendite hindamise ja lubade andmise ühtsete põhimõtetega (ELT 2011, L 155, lk 127), artiklis 1 on sätestatud:

„Määruse [nr 1107/2009] artikli 29 lõikega 6 ettenähtud taimekaitsevahendite hindamise ja lubade andmise ühtsed põhimõtted sätestatakse käesoleva määruse lisas.“

- 18 Määruse nr 546/2011 lisa I osa „Keemiliste taimekaitsevahendite hindamise ja lubade andmise ühtsed põhimõtted“ sisaldab A osa „Sissejuhatus“, mille punkt 2 on sõnastatud järgmiselt:

„Taotluste hindamisel ja lubade andmisel toimivad liikmesriigid järgmiselt:

[...]

- c) võtavad arvesse muud mõistlikul viisil omandatud asjakohast tehnilist ja teaduslikku teavet taimekaitsevahendi tõhususe või taimekaitsevahendi, selle koostisosade või jääkide võimaliku kahjuliku mõju kohta.“

19 I osa sisaldab B osa „Hindamine“, mille punktis 1.1 on sätestatud:

„Võttes arvesse praegust teaduslike ja tehniliste teadmiste taset, hindavad liikmesriigid A osa punktis 2 osutatud teavet ning eelkõige:

- a) hindavad taimekaitsevahendi toimet ja fütotoksilisust iga kasutusviisi puhul, mille jaoks luba taotletakse, ning
- b) teevad kindlaks tekkivad ohud, annavad hinnangu nende tähtsusele ning hindavad tõenäolisi ohte inimestele, loomadele ja keskkonnale.“

Määrus 2018/605

20 Määruse 2018/605 põhjendustes 1, 2, 5 ja 8 on märgitud:

„(1) Lähtuvalt määruses [nr 1107/2009] sätestatud eesmärkidest tagada nii inimeste kui ka loomade tervise ja keskkonna kõrgetasemeline kaitse – seejuures eelkõige tagada, et turule lastavad ained ja tooted ei avalda kahjulikku mõju inimeste ja loomade tervisele ega lubamatut keskkonnamõju – ning parandada siseturu toimimist ja samal ajal tõhustada põllumajanduslikku tootmist, tuleks toimeainete, taimekaitseainete ja sünergistide puhul välja töötada teaduslikud kriteeriumid endokriinsüsteemi häireid põhjustavate omaduste kindlakstegemiseks.

(2) Maailma Terviseorganisatsioon (WHO) esitas 2002. aastal oma rahvusvahelise kemikaaliohutuseprogrammi (WHO/IPCS) kaudu endokriinfunktsiooni kahjustavate kemikaalide määratluse ettepaneku [...] ja 2009. aastal kahjuliku toime määratluse ettepaneku [...]. Nende määratluste suhtes on teadlased praegu jõudnud kõige laiapõhjalisema konsensuseni. [EFSA] kinnitas need määratlused oma 28. veebruaril 2013. aastal vastu võetud teaduslikus arvamuses endokriinfunktsiooni kahjustavate kemikaalide kohta [...]. Selline on ka tarbijaohutuse komitee arvamus [...]. Seega on asjakohane, et neid WHO määratlusi kasutataks endokriinsüsteemi häireid põhjustavate omaduste kindlaksmääramise kriteeriumide alusena.

[...]

(5) Kuna käesoleva määrusega kehtestatud konkreetsete teaduslikud kriteeriumid kajastavad teaduse ja tehnika praegust taset ning neid tuleb kohaldada määruse [nr 1107/2009] II lisa punktis 3.6.5 praegu esitatud kriteeriumide asemel, tuleks need sätestada kõnealuses lisas.

[...]

(8) Endokriinsüsteemi häireid põhjustavate omaduste kindlaksmääramise kriteeriumid kajastavad olemasolevaid teaduslikke ja tehnilisi teadmisi ja võimaldavad täpsemini kindlaks teha aineid, millel on endokriinsüsteemi häireid põhjustavaid omadusi. Seepärast tuleks uusi kriteeriume kohaldada võimalikult kiiresti, võttes samas arvesse aega, mida liikmesriigid ja [EFSA] vajavad, et valmistuda nende kriteeriumide kohaldamiseks. Seega tuleks kõnealuseid kriteeriume kohaldada alates 10. novembrist 2018, välja arvatud juhul, kui asjaomases komitees on asjaomase määruse eelnõu üle hääletatud hiljemalt 10. novembriks 2018. Komisjon võtab ükshaaval arvesse iga määruse [nr 1107/2009] alla kuuluva pooleli oleva

menetluse mõju ja võtab vajaduse korral meetmeid, riivamata taotlejate õigusi. See võib hõlmata nõuet, et taotleja esitaks lisateavet ja/või et referentliikmesriik ja [EFSA] esitaksid täiendavaid teadusandmeid.“

- 21 Määruse artiklis 2 on sätestatud:

„Määruse [nr 1107/2009] II lisa punkte 3.6.5 ja 3.8.2, mida on muudetud käesoleva määrusega, kohaldatakse alates 10. novembrist 2018, välja arvatud menetluste puhul, millega seoses on komitees asjaomase määruse eelnõu üle hääletatud hiljemalt 10. novembriks 2018.“

Põhikohtuasjad, eelotsuse küsimused ja menetlus Euroopa Kohtus

Kohtuasi C-309/22

- 22 Pitcher on taimekaitsevahend, täpsemalt professionaalseks kasutamiseks ette nähtud fungitsiid, mis on mõeldud teatavate lillesibulate ja -mugulate immutamiseks ning teatavate mitmeaastaste õistaimede töötlemiseks. See koosneb toimeainete fludioksoniili ja folpeedi segust ning seitsmest abiaimest.
- 23 Fludioksoniili kui toimeaine määruse nr 1107/2009 kohase heakskiidu kehtivust pikendati Euroopa Liidus kuni 31. oktoobrini 2022 komisjoni 3. septembri 2021. aasta rakendusmäärusega (EL) 2021/1449, millega muudetakse rakendusmäärust (EL) nr 540/2011 seoses toimeainete 2-fenüülfenooli (sealhulgas selle soolad, näiteks naatriumsool), 8-hüdroksükinoliini, amidosulfurooni, bifenoksi, kloormekvaadi, klorotolurooni, klofentesiini, klomasooni, tsüpermetriini, daminosiidi, deltametriini, dikamba, difenokonasooli, diflufenikaani, dimetakloori, etofeenproksi, fenoksaprop-P, fenpropidiini, fludioksoniili, flufenatseedi, fostiasaadi, indoksakarbi, lenatsiili, MCPA, MCPB, nikosulfurooni, parafiinõlide, parafiinõli, penkonasooli, pikloraami, propakvisafopi, prosulfokarbi, kvisalofop-P-etüüli, kvisalofop-P-tefurüüli, väävl, tetrakonasooli, triallaadi, triflusulfurooni ja tritosulfurooni heakskiidu kehtivusaja pikendamise (ELT 2021, L 313, lk 20).
- 24 Folpeedi kui toimeaine määruse nr 1107/2009 kohase heakskiidu kehtivust pikendati Euroopa Liidus kuni 31. juulini 2022 komisjoni 6. mai 2021. aasta rakendusmäärusega (EL) 2021/745, millega muudetakse rakendusmäärust (EL) nr 540/2011 seoses toimeainete alumiiniumammooniumsulfaadi, alumiiniumsilikaadi, beflubutamiidi, bentiaavalikarbi, bifenasaadi, boskaliidi, kaltsiumkarbonaadi, kaptaani, süsinikdioksiidi, tsümoksaniili, dimetomorfi, etefooni, teepuuekstrakti, famoksadooni, rasva destilleerimisjääkide, rasvhapete C7 kuni C20, flumioksasiini, fluoksastrobiini, fluorkloridooni, folpeedi, formetanaadi, giberelliinhappe, giberelliinide, heptamaloksüloglükaani, hüdrolüüsitud valkude, raudsulfaadi, metasakloori, metribusiini, milbemektiini, *Paecilomyces lilacinus*'e tüve 251, fenmedifaami, fosmeedi, metüülpirimifossi, taimeõlide/rapsiseemneõli, kaaliumvesinikkarbonaadi, propamokarbi, protiokonasooli, kvartsi, kalaõli, lõhna abil toimivate taimse või loomse päritoluga repellentide/lambarasva, S-metolakloori, liblikaliste hargnemata ahelaga feromoonide, tebukonasooli ja urea heakskiidu kehtivusaja pikendamise (ELT 2021, L 160, lk 89).
- 25 Nende heakskiitude pikendamise taotlused olid esitatud, millele eelotsusetaotluse esitamise kuupäeval ei olnud veel vastatud.

- 26 Adama Registrations BV (Adama) esitas 15. septembril 2015 esimese Pitcheri Madalmaades turuleviimise loa taotluse.
- 27 CTGB andis 4. oktoobri 2019. aasta otsusega selle loa kuni 31. juulini 2021.
- 28 PAN Europe esitas selle otsuse peale vaide. CTGB luges vaide 2. septembri 2020. aasta otsusega põhjendamatuks.
- 29 PAN Europe esitas seejärel eelotsusetaotluse esitanud kohtule, College van Beroep voor het bedrijfslevenile (apellatsiooniasutuse halduskohus majandusküsimustes, Madalmaad), kaebuse nõudega see 2. septembri 2020. aasta otsus tühistada.
- 30 Eelotsusetaotluse esitanud kohtus väidab PAN Europe, et CTGB ei hinnanud toimeaine fludioksoniili endokriinseid häireid põhjustavaid omadusi. Sellel tootes Pitcher sisalduval ainel on tema väitel aga sellised omadused, mistõttu CTGB oleks pidanud keelduma Pitcheri Madalmaades turuleviimise loa andmisest. PAN Europe'i sõnul peab CTGB hindama taimekaitsevahendi endokriinseid häireid põhjustavaid omadusi selle kohta esitatud turuleviimise loa taotluse läbivaatamisel, võttes arvesse selle taotluse kohta otsuse tegemise kuupäeval olemas olevaid teaduslikke ja tehnilisi teadmisi.
- 31 CTGB väidab eelotsusetaotluse esitanud kohtus, et endokriinseid häireid põhjustavaid omadusi ei ole vaja uuesti hinnata selle loataotluse läbivaatamisel, mis on esitatud asjaomase taimekaitsevahendi kohta, mille üks koostisosa on heakskiidetud toimeaine. Tema sõnul puudutavad määrusest 2018/605 tulenevad uued teaduslikud kriteeriumid endokriinseid häireid põhjustavate omaduste kindlaksmääramiseks üksnes toimeaine fludioksoniili heakskiitmist või selle toimeaine heakskiidu läbivaatamist liidu tasandil. Lisaks on tema sõnul selle tootega seotud riskide hindamisel määrava tähtsusega taimekaitsevahendi turuleviimise loa taotlemise kuupäeval olemas olevad teaduslikud ja tehnilised teadmised ning juhenddokumendid.
- 32 Lähtudes eeldusest, et endokriinseid häireid põhjustavaid omadusi tuleb hinnata taimekaitsevahendi turuleviimise loa taotluse liikmesriigi tasandil läbivaatamisel, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus kõigepealt teada, kas määruse 2018/605 artikkel 2 tähendab, et liikmesriigi pädev asutus on kohustatud kohaldama selles määruses sätestatud endokriinseid häireid põhjustavate omaduste kindlaksmääramise uusi kriteeriume, sealhulgas enne 10. novembrit 2018 – see on uute kriteeriumide kohaldamise kuupäev – algatatud menetlustes, mis on sel kuupäeval veel pooleli.
- 33 Ta märgib sellega seoses, et Pitcheri turuleviimise loa taotlus esitati enne 10. novembrit 2018, see tähendab 15. septembril 2015, ning et CTGB tegi selle kohta otsuse pärast 10. novembrit 2018, see tähendab 4. oktoobril 2019. Määrus 2018/605 jõustus seega ajal, mil selle taotluse läbivaatamine oli pooleli.
- 34 Seejärel, juhul kui enne 10. novembrit 2018 algatatud menetlustes, mis on sel kuupäeval veel pooleli, ei kohaldata endokriinseid häireid põhjustavate omaduste kindlaksmääramise uusi kriteeriume, on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, kas need menetlused tuleb peatada, et oodata ära komisjoni järeldused määruse 2018/605 tagajärgede kohta, võttes arvesse selle põhjendust 8.

- 35 Lõpuks küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas juhul, kui neid menetlusi ei tule peatada, piisab sellest, kui pädev asutus hindab asjaomase taimekaitsevahendi endokriinseid häireid põhjustavaid omadusi üksnes nende andmete põhjal, mis olid teada selle toote turuleviimise loa taotlemise ajal, isegi kui teaduslikud ja tehnilised teadmised, millele taotlus viitab, ei ole taotluse kohta otsuse tegemise kuupäeval enam ajakohased.
- 36 Neil asjaoludel otsustas College van Beroep voor het bedrijfsleven (apellatsiooniasutuse halduskohus majandusküsimustes) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas määruse 2018/605 artikkel 2, pidades silmas ka määruse nr 1107/2009 artikli 29 lõike 1 algust ja punkti e koostoimes selle artikli 4 lõikega 3, toob kaasa olukorra, kus pädev asutus peab kohaldama endokriinsüsteemi häireid põhjustavate omaduste kindlaksmääramisel uusi kriteeriume ka loataotlustega seotud hindamis- ja otsustusmenetlustes, milles ei olnud 10. novembri 2018. aasta seisuga veel otsust tehtud?
 2. Kas juhul, kui vastus esimesele küsimusele on eitav, on pädeval asutusel kohustus peatada loataotlustega seotud hindamis- ja otsustusmenetlused kuni [komisjoni] seisukohani määruse 2018/605 tagajärgede kohta pooleliolevatele menetlustele vastavalt määrusele nr 1107/2009, võttes arvesse määruse 2018/605 põhjendust 8?
 3. Kas juhul, kui vastus teisele küsimusele on eitav, võib pädev asutus piirduda hindamisega ainult taotluse esitamise ajal teada olnud andmete alusel, isegi kui nende aluseks olevad teaduslikud ja tehnilised teadmised ei ole vaidlustatava otsuse tegemise ajal enam ajakohased?“

Kohtuasi C-310/22

- 37 Dagonis on taimekaitsevahend, täpsemalt fungitsiid, mis on mõeldud eelkõige jahukaste ja helelaiksuse vastu võitlemiseks. See sisaldab toimeaineid difenokonasooli ja fluksapüroksaadi.
- 38 Toimeaine difenokonasool kanti alates 1. jaanuarist 2009 direktiivi 91/414 I lisasse komisjoni 1. juuli 2008. aasta direktiiviga 2008/69/EÜ, millega muudetakse nõukogu direktiivi 91/414/EMÜ toimeainete klotefensiin, dikamba, difenokonasool, diflubensuroon, imasakviin, lenatsiil, oksadiasoon, pikloraam ja püriproksüfeen lisamisega (ELT 2008, L 172, lk 9), toimeainena, mida on lubatud kasutada taimekaitsevahendites.
- 39 Pärast määruse nr 1107/2009 jõustumist muudeti difenokonasooli kannet selle määruse alusel komisjoni 25. mai 2011. aasta rakendusmäärusega (EL) nr 540/2011, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 1107/2009 seoses heakskiidetud toimeainete loeteluga (ELT 2011, L 153, lk 1), selle kui toimeaine heakskiiduks.
- 40 Difenokonasooli heakskiidu kehtivust pikendati mitu korda, eelkõige rakendusmäärusega (EL) 2021/1449, kuni 31. detsembrini 2022.
- 41 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et komisjoni 11. märtsi 2015. aasta rakendusmääruses (EL) 2015/408, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1107/2009 (taimekaitsevahendite turulelaskmise kohta) artikli 80 lõiget 7 ja kehtestatakse asendamisele kuuluvate ainete loetelu (ELT 2015, L 67, lk 18), on difenokonasool määratletud asendamisele kuuluva toimeainena.

- 42 Fluksapüroksaad kiideti toimeainena alates 1. jaanuarist 2013 heaks komisjoni 4. juuli 2012. aasta rakendusmäärusega (EL) nr 589/2012, millega kiidetakse heaks toimeaine fluksapüroksaad vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise kohta ning muudetakse komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 540/2011 lisa (ELT 2012, L 175, lk 7), kusjuures heakskiidu aegumine oli ette nähtud 31. detsembril 2022.
- 43 BASF Nederland BV taotles mitmes liikmesriigis Dagonise turuleviimise luba.
- 44 Madalmaade Kuningriigis esitati taotlus 22. jaanuaril 2016, mistõttu see liikmesriik pidi tegema otsuse sellele tootele loa andmise kohta asjaomase liikmesriigina määruse nr 1107/2009 artikli 36 lõike 2 tähenduses.
- 45 Tsooni B (keskosa) kohta, mis hõlmab Madalmaade Kuningriiki, viis Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik läbi Dagonise teadusliku riskihindamise selle määruse artikli 36 lõike 1 tähenduses taotlust läbi vaatava liikmesriigina.
- 46 CTGB andis 3. mai 2019. aasta otsusega Dagonise Madalmaades turuleviimise loa kuni 31. detsembrini 2020 kartulite, maasikate ning mitmesuguste köögiviljade, maitsetaimede ja lillede töötlemiseks.
- 47 PAN Europe esitas selle otsuse peale vaide CTGB-le, kes jättis 13. novembri 2019. aasta otsusega selle vaide osaliselt rahuldamata ja jättis 3. mai 2019. aasta otsuse muutmata, muutes samas selle põhjendusi.
- 48 Pan Europe esitas eelotsusetaotluse esitanud kohtule kaebuse, nõudes 13. novembri 2019. aasta otsuse tühistamist.
- 49 PAN Europe väidab eelotsusetaotluse esitanud kohtus, et CTGB ei hinnanud Dagonise endokriinseid häireid põhjustavaid omadusi ega oleks seega tohtinud anda luba Dagonise Madalmaades turuleviimiseks. BASF Nederlandi esitatud toimikust ja PAN Europe'i esitatud kuuest uuringust nähtub sellega seoses, et toimeainel difenokonasoolil on sellised omadused. PAN Europe leiab, et määruse nr 1107/2009 artikli 29 lõike 1 punktist e koostoimes artikli 4 lõikega 3 ning 1. oktoobri 2019. aasta kohtuotsusest Blaise jt (C-616/17, EU:C:2019:800) tuleneb, et CTGB peab hindama taimekaitsevahendi endokriinseid häireid põhjustavaid omadusi selle kohta esitatud taotluse läbivaatamisel, võttes arvesse selle taotluse kohta otsuse tegemise kuupäeval olemas olnud teaduslikke ja tehnilisi teadmisi. PAN Europe väidab, et määrusest 2018/605 ja EFSA koostatud dokumendist „Guidance for the Identification of endocrine disruptors in the context of Regulations (EU) N° 528/2012 and (EC) N° 1107/2009“ (juhend endokriinseid häireid põhjustavate ainete kindlaks määramiseks määruste (EL) nr 528/2012 ja (EÜ) nr 1107/2009 kontekstis) tulenevad endokriinseid häireid põhjustavate omaduste hindamise uued kriteeriumid, millele Dagonis ei vasta.
- 50 CTGB väidab eelotsusetaotluse esitanud kohtus, et neid omadusi ei ole vaja uuesti hinnata sellise loataotluse läbivaatamisel, mis on esitatud taimekaitsevahendi kohta, mille üks koostisosa on heakskiidetud toimeaine. Tema sõnul tuleneb eelkõige määruse nr 1107/2009 II lisa punktist 3.6.5, määrusest 2018/605 ja käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis nimetatud EFSA dokumendist, et endokriinseid häireid põhjustavate omaduste kindlaks määramise uusi kriteeriume kohaldatakse üksnes toimeaine heakskiitmisel või selle toimeaine heakskiidu läbivaatamisel liidu tasandil. CTGB väidab, et turuleviimise loa andmiseks piisab, kui on täidetud määruse nr 1107/2009 artikli 29 lõike 1 punktis a ette nähtud nõue, et toimeaine peab olema heaks

kiidetud. Lisaks on määrus 2018/605 kohaldatav üksnes pärast 10. novembrit 2018 tehtud heakskiitmisotsuste suhtes. Toimeaine difenokonasooli heakskiitmise otsus võeti aga vastu 1. juulil 2008.

- 51 BASF Nederland, kes toetab CTGB seisukohta eelotsusetaotluse esitanud kohtus, väidab, et Dagonise kohta esitatud loataotluse läbivaatamisel võeti arvesse toimeaine difenokonasooli endokriinseid häireid põhjustavaid omadusi, nagu ilmneb Ühendkuningriigi poolt antud alushinnangust (*Core Assessment*), millest nähtub, et uuriti võõdilise daanioni kokkupuudet difenokonasooliga, et teha kindlaks võimalik endokriinseid häireid põhjustav mõju.
- 52 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib esiteks teada, kas on põhjendatud lähenemisviis, mille kohaselt tuleneb määruse nr 1107/2009 artikli 4 lõike 1 teisest lõigust koostoimes II lisa punktiga 3.6.5, et taimekaitsevahendi turuleviimise loa taotluse liikmesriigi tasandil läbivaatamise käigus ei hinnata endokriinseid häireid põhjustavaid omadusi.
- 53 Teiseks märgib ta, et kui seda lähenemisviisi peetakse õigeks, ei tule Dagonise kohta esitatud turuleviimise loa taotluse läbivaatamisel võtta arvesse selliseid teaduslikke teadmisi endokriinseid häireid põhjustavate omaduste kohta nagu need, mis on aluseks komisjoni 1. märtsi 2013. aasta määrusele (EL) nr 283/2013, milles sätestatakse toimeainete andmenõuded vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise kohta (ELT 2013, L 93, lk 1), ja määrusele 2018/605. Määruse nr 1107/2009 artikli 29 lõike 1 punktist e tuleneb aga tema sõnul, et see tuleb läbi vaadata olemasolevate teaduslike ja tehniliste teadmiste alusel.
- 54 Kolmandaks leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kui vastuväiteid toimeaine endokriinseid häireid põhjustavate omaduste kohta saab esitada üksnes sellise aine heakskiitmise menetluses, tekib küsimus, kas selline vabaühendus nagu PAN Europe saab esitada selliseid vastuväiteid. Sellega seoses nähtub tema arvates 28. septembri 2016. aasta kohtumäärusest PAN Europe jt vs. komisjon (T-600/15, EU:T:2016:601), eelkõige selle punktist 62, et selline vabaühendus ei saa vaidlustada kohtus vahetult toimeaine heakskiitu ja tal ei ole seega ühtegi tõhusat õiguskaitsevahendit seoses selliste heakskiidetud toimeainete endokriinseid häireid põhjustavate omadustega, mis sisalduvad taimekaitsevahendites, mille turuleviimiseks taotletakse luba.
- 55 Neljandaks, kuna määruse nr 1107/2009 artikli 29 lõike 1 punkti e arvesse võttes saab endokriinseid häireid põhjustavaid omadusi hinnata asjaomast toimeainet sisaldava taimekaitsevahendi liikmesriigis turuleviimise loa taotluse läbivaatamisel, siis tekib küsimus, kas liikmesriigi asutused ja kohtud peavad hindama väiteid, millega vaidlustatakse toimeaine heakskiit, lähtudes teaduslikest ja tehnilistest teadmistest, mis olid olemas loataotluse kohta otsuse tegemise ajal või toimeaine heakskiitmise ajal.
- 56 Neil asjaoludel otsustas College van Beroep voor het bedrijfsleven (apellatsiooniasutuse halduskohus majandusküsimustes) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas määruse nr 1107/2009 artikli 4 lõike 1 teisest lõigust koostoimes selle määruse II lisa punktiga 3.6.5 tuleneb, et endokriinseid häireid põhjustavaid omadusi, mis toimeainel võivad olla, taimekaitsevahendi loataotluse hindamisel liikmesriigi tasandil enam ei hinnata?

2. Kas juhul, kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, tähendab see, et endokriinseid häireid põhjustavaid omadusi käsitlevad teaduslikud ja tehnilised teadmised, mis on näiteks määruse nr 283/2013 ja määruse 2018/605 aluseks, jäetakse taimekaitsevahendi loataotluse hindamisel arvesse võtmata? Kuidas on see seotud määruse nr 1107/2009 artikli 29 lõike 1 punktis e sätestatud nõudega, mille kohaselt tuleb hindamisel silmas pidada olemasolevaid teaduslikke ja tehnilisi teadmisi?
 3. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis millisel kujul on sellisel vabaühendusel nagu apellant õigus tõhusale õiguskaitsevahendile [...] põhiõiguste harta artikli 47 tähenduses, et kohtulikult vaidlustada toimeaine heakskiit?
 4. Kas juhul, kui vastus esimesele küsimusele on eitav, tähendab see, et loataotluse hindamisel on määrava tähtsusega kõnealused endokriinseid häireid põhjustavaid omadusi käsitlevad teaduslikud ja tehnilised teadmised, mis on sel hetkel olemas?“
- 57 Kohtuasjad C-309/22 ja C-310/22 liideti 10. mai 2023. aasta otsusega menetluse suulise osa ja kohtuotsuse huvides.

Menetluse suulise osa uuendamise taotlused

- 58 Pärast kohtujuristi ettepaneku lugemist 28. septembri 2023. aasta kohtuistungil esitasid Adama ja BASF Nederland Euroopa Kohtu kantseleisse 23. oktoobril 2023 saabunud dokumendiga taotluse menetluse suulise osa uuendamiseks vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artiklile 83.
- 59 Euroopa Kohus võib selle sätte kohaselt igal ajal, olles kohtujuristi ära kuulanud, uuendada määrusega menetluse suulise osa, eelkõige kui ta leiab, et tal ei ole piisavalt teavet, või kui pool on pärast suulise osa lõpetamist esitanud uue asjaolu, millel on otsustav tähtsus Euroopa Kohtu lahendamisele, või kui asja lahendamisel tuleks tugineda argumendile, mille üle pooled või Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikud ei ole vaieldud.
- 60 Adama ja BASF Nederland väidavad oma taotluses, et Euroopa Kohtul ei ole piisavalt teavet, et teha otsus liidetud kohtuasjades C-309/22 ja C-310/22, nende kirjalikke seisukohti ei ole kohtujuristi ettepanekus piisavalt arvesse võetud ning ettepanek sisaldab asjaolusid, mille kohta Adama ja BASF Nederland ei saanud seisukohta võtta.
- 61 Sellega seoses on oluline meenutada, et ELTL artikli 252 teise lõigu kohaselt on kohtujuristi ülesanne avalikul kohtuistungil täiesti erapooletult ja sõltumatult teha põhjendatud ettepanekuid kohtuasjades, mis Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kohaselt nõuavad tema osalust, et abistada kohut tema ülesande täitmisel, milleks on tagada, et aluslepingute tõlgendamisel ja kohaldamisel järgitakse õigust.
- 62 Kohtujuristi ettepanek ja selleni jõudmiseks läbitud põhjenduskäik ei ole Euroopa Kohtule siduvad. Peale selle ei näe ei Euroopa Liidu Kohtu põhikiri ega mainitud kodukord pooltele ette võimalust esitada seisukohti vastuseks kohtujuristi ettepanekule. Seetõttu ei ole tõik, et huvitatud isik ei nõustu kohtujuristi ettepanekuga, iseenesest põhjus, mis annaks alust menetluse suulise osa uuendamiseks (28. septembri 2023. aasta kohtuotsus LACD, C-133/22, EU:C:2023:710, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 63 Kuna käesoleval juhul vaidlustavad Adama ja BASF Nederland ühelt poolt sisuliselt vaid kohtujuristi ettepaneku teatud osad ja esitavad nende sisu kohta oma seisukohad ning teiselt poolt ei ole Euroopa Kohus seotud selles ettepanekus esitatud õiguslike argumentide kirjeldusega, siis ei ole menetluse suulist osa vaja uuendada.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus kohtuasjas C-309/22 ning esimene ja neljas küsimus kohtuasjas C-310/22

- 64 Kõigepealt tuleb märkida, et kohtuasjas C-309/22 esitatud esimene küsimus puudutab eelkõige määruse 2018/605 artiklit 2. Selle artikli kohaselt kohaldatakse määruse nr 1107/2009, mida on muudetud määrusega 2018/605, II lisa punkti 3.6.5 alates 10. novembrist 2018, välja arvatud menetluste puhul, millega seoses on määruse nr 1107/2009 artikli 79 lõikes 1 osutatud komitees asjaomase määruse eelnõu üle hääletatud hiljemalt 10. novembriks 2018. Kuigi määruse 2018/605 artikkel 2 kuulub õiguslikku konteksti, milles on esitatud esimene küsimus kohtuasjas C-309/22 ning esimene ja neljas küsimus kohtuasjas C-310/22, ei ole see artikkel siiski kohaldatav vaidluses kohtuasjas C-309/22.
- 65 Ühelt poolt näeb see artikkel ette nende kriteeriumide jõustumise, mis võimaldavad toimeaine heakskiitmiseks kindlaks teha endokriinseid häireid põhjustavate omadustega toimeained. See ei reguleeri seda, kuidas liikmesriik võtab seda toimeainet sisaldava taimekaitsevahendi turuleviimise loa taotluse läbivaatamisel arvesse kahjulikku mõju, mida see taimekaitsevahend võib avaldada.
- 66 Teiselt poolt on selles artiklis sisalduv erand kohaldatav üksnes menetlustele, milles määruse nr 1107/2009 artikli 79 lõikes 1 osutatud komitees on asjaomase määruse eelnõu üle hääletatud hiljemalt 10. novembriks 2018, millega käesoleval juhul tegemist ei ole.
- 67 Lisaks, isegi kui taimekaitsevahendi turuleviimise loa menetlustele tuleks analoogia alusel kohaldada kuuekuulist tähtaega, mille liidu seadusandja on liikmesriikidele ja EFSA-le andnud valmistumiseks määruse nr 1107/2009 II lisa punktis 3.6.5 sätestatud uute kriteeriumide kohaldamiseks, tuleb tõdeda, et CTGB andis põhikohtuasjades vastavalt Dagonise ja Pitcheri turuleviimise loa pärast selle ajavahemiku möödumist.
- 68 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et oma esimese küsimusega kohtuasjas C-309/22 ning esimese ja neljanda küsimusega kohtuasjas C-310/22 soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 1107/2009 artikli 29 lõike 1 punkte a ja e ning artikli 4 lõike 1 teist lõiku ja lõiget 3 koostoides selle määruse II lisa punktiga 3.6.5 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi pädev asutus, kelle ülesanne on hinnata taimekaitsevahendi turuleviimise loa taotlust, peab taotluse läbivaatamisel võtma arvesse kahjulikku mõju, mida selles tootes sisalduva toimeaine endokriinseid häireid põhjustavad omadused võivad inimestele avaldada, võttes arvesse asjakohaseid ja usaldusväärseid teaduslikke või tehnilisi teadmisi, mis on selle hindamise ajal teada ja millele viidatakse eelkõige nimetatud punktis 3.6.5 loetletud kriteeriumides.
- 69 Esimesena, mis puudutab määruse nr 1107/2009 artikli 29 sõnastust, siis tuleb meenutada, et selle taimekaitsevahendi turuleviimise loa tingimusi käsitleva artikli lõikes 1 on ette nähtud, et ilma et see piiraks artikli 50 kohaldamist, antakse taimekaitsevahendile luba ainult juhul, kui see vastab erinevatele kõnealuses sättes ette nähtud nõuetele.

- 70 Nimetatud määruse artikli 29 lõike 1 punktidest a ja e tuleneb seega, et sellisele tootele võib anda loa üksnes juhul, kui selle selles sisalduvad toimeained on heaks kiidetud ja kui olemasolevaid teaduslikke ja tehnilisi teadmisi silmas pidades vastab see määruse artikli 4 lõikes 3 sätestatud nõuetele.
- 71 Viimati nimetatud sätte kohaselt peab hea taimekaitsetava kohaselt kasutatav taimekaitsevahend vastama aga realistlikke kasutustingimusi arvestades eeskätt nõudele, mis on ette nähtud selle sätte punktis b ning mille kohaselt peab sel puuduma kohene ja hilisem kahjulik mõju inimeste tervisele.
- 72 Seega ilmneb määruse nr 1107/2009 artikli 29 lõike 1 punktide a ja e ning artikli 4 lõike 3 punkti b sõnastusest, et liikmesriigi pädev asutus võib anda taimekaitsevahendile loa eelkõige juhul, kui kõik selles tootes sisalduvad toimeained on heaks kiidetud ning kui sellel tootel puudub olemasolevate teaduslike ja tehniliste teadmiste kohaselt kohene ja hilisem kahjulik mõju inimeste tervisele.
- 73 Mis puudutab määruse nr 1107/2009 II lisa punkti 3.6.5, siis tuleb märkida, et see näeb alates 10. novembrist 2018 ette konkreetseid kriteeriumid, mille alusel määratakse eeskätt kindlaks, kas toimeainel on endokriinseid häireid põhjustavad omadused, mis võivad avaldada inimestele kahjulikku mõju.
- 74 Põhikohtuasjades tekib seega küsimus, kas liikmesriigi pädev asutus, kellele on esitatud taimekaitsevahendi turuleviimise loa taotlus, peab selle toote poolt inimeste tervisele avaldatava võimaliku mõju hindamisel neid kriteeriume arvesse võtma.
- 75 Adama, BASF Nederlandi, Madalmaade ja Kreeka valitsuse ning komisjoni seisukoha kohaselt ei tule seda toimeainet sisaldava taimekaitsevahendi turuleviimise loa taotluse liikmesriigi tasandil läbivaatamisel hinnata toimeaine endokriinseid häireid põhjustavaid omadusi. Nimelt eiraks selline hindamine määruse nr 1107/2009 ülesehitust, vahetegu toimeainete olemuslike omaduste liidu tasandil hindamise ja taimekaitsevahendi turuleviimise loa taotluste liikmesriikide tasandil läbivaatamise vahel ning selle määrusega kehtestatud pädevuse jaotust liidu ja liikmesriikide vahel.
- 76 PAN Europe ja Tšehhi valitsus leiavad seevastu, et kui liikmesriigi pädeva asutuse, kes teeb otsuse taimekaitsevahendi turuleviimise loa taotluse kohta, käsutuses on olemasolevad ja asjakohased teaduslikud ja tehnilised teadmised, mis näitavad, et taimekaitsevahend võib avaldada inimestele kahjulikku mõju, mis tuleneb selles sisalduva toimeaine endokriinseid häireid põhjustavatest omadustest, siis on see asutus kohustatud sellist ohtu hindama ja tegema sellest asjakohased järeldused.
- 77 Sellega seoses tuleb märkida, et määruse nr 1107/2009 artikli 29 lõike 1 punktide a ja e ning artikli 4 lõike 3 punkti b sõnastusest, millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktides 69–71, ei tulene, et kui tuleb teha otsus taimekaitsevahendi turuleviimise loa kohta, peavad asjaomase liikmesriigi pädevad asutused võtma arvesse üksnes teaduslike või tehniliste teadmiste teatavaid kategooriaid olenevalt sellest, millisest allikast need pärit on või mis ajal need kättesaadavaks said.
- 78 Sellest järeldub, et nende sätete grammatilise tõlgenduse põhjal ei takista miski liikmesriigi pädeval asutusel kontrollida määruse nr 1107/2009 artikli 29 alusel taimekaitsevahendi turuleviimise loa taotluse läbivaatamisel, kas olemasolevate teaduslike ja tehniliste teadmiste

kohaselt puudub sel tootel kohene või hilisem kahjulik mõju inimeste tervisele selle määruse artikli 4 lõike 3 punkti b tähenduses, arvestades eelkõige määruse II lisa punktis 3.6.5 loetletud kriteeriume ja selles tootes sisalduva toimeaine omadusi.

- 79 Teisena kinnitab seda grammatilist tõlgendust nende sätete kontekst.
- 80 Esiteks tuleb märkida, et määrus nr 1107/2009 teeb vahet toimeainete liidu tasandil heakskiitmisel ning taimekaitsevahendi turuviimise ja kasutamise lubamisel. Kui toimeainete heakskiitmist reguleerivad selle määruse II peatüki sätted, mille hulgas on nimetatud määruse artikkel 4, ja see kuulub komisjoni pädevusse, siis taimekaitsevahendite turuleviimise ja kasutamise lubamist reguleerib sama määruse III peatükk ja vastavad load annavad liikmesriigid.
- 81 Tuleb siiski tõdeda, et taimekaitsevahendi turuleviimise loa taotluste korral paneb määruse nr 1107/2009 artikli 29 lõike 1 punkt e liikmesriikidele kohustuse kontrollida, kas selle määruse artikli 4 lõikes 3 ette nähtud nõuded on täidetud. Euroopa Kohtul on aga juba olnud võimalus täpsustada, et nimetatud määruse artikli 29 lõike 1 punkti e kohaselt kuulub taimekaitsevahendi turuleviimise loa saamiseks kehtestatud nõuete hulka nõue, et taimekaitsevahend peab olemasolevate teaduslike ja tehniliste teadmiste juures vastama sama määruse artikli 4 lõikes 3 ette nähtud nõuetele. Nende sätete kohaselt võib sellise toote jaoks loa anda üksnes juhul, kui on kindlaks tehtud, et see ei avalda kohest ega hilisemat kahjulikku mõju inimeste tervisele (vt selle kohta 1. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus *Blaise jt*, C-616/17, EU:C:2019:800, punktid 71 ning 114).
- 82 Seega, kuigi liikmesriigid ei saa toimeaine komisjonipoolset heakskiitu seda toimeainet sisaldava taimekaitsevahendi turuleviimise loa taotluse läbivaatamisel uuesti kontrollida, ei saa sellisele tootele loa andmist seevastu pidada selles tootes sisalduva toimeaine komisjonipoolse heakskiidu puhtautomaatseks rakendamiseks (vt selle kohta 28. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus *Associazione GranoSalus vs. komisjon*, C-313/19 P, EU:C:2020:869, punktid 55 ja 58).
- 83 Seega, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 58, ei ole liikmesriik juhul, kui määrusega nr 1107/2009 on vastuolus see, et liikmesriik annab turuleviimise loa taimekaitsevahendile, mis sisaldab toimeainet, mida ei ole heaks kiidetud, kohustatud lubama turule viia taimekaitsevahendit, mis sisaldab toimeaineid, mis on kõik heaks kiidetud, kui on olemas teaduslikud või tehnilised teadmised, mis viitavad lubamatule ohule inimeste või loomade tervisele või keskkonnale, mis on seotud selle toote kasutamisega.
- 84 Teiseks tuleb arvesse võtta ka taimekaitsevahendi hindamise ja lubade andmise ühtseid põhimõtteid, millele viitab määruse nr 1107/2009 artikli 29 lõige 1 ning mis on sätestatud määruse nr 546/2011 lisas.
- 85 Nii peavad liikmesriigid vastavalt selle lisa I osa A osa punkti 2 alapunktile c loataotluste läbivaatamisel ja lubade andmisel arvesse võtma muud mõistlikul viisil omandatud asjakohast tehnilist ja teaduslikku teavet taimekaitsevahendi või selle koostisosade võimaliku kahjuliku mõju kohta. Ei ole aga kahtlust selles, et määruse nr 1107/2009 II lisa punktis 3.6.5 sätestatud kriteeriumid kujutavad endast sellist teaduslikku teavet.
- 86 Ühelt poolt nähtub määruse 2018/605 põhjendusest 2, et need kriteeriumid põhinevad WHO välja pakutud endokriinfunktsiooni kahjustavate kemikaalide ja nende kahjuliku toime määratlustel, mille suhtes on teadlased jõudnud kõige laiapõhjalisema konsensuseni ja mille EFSA kinnitas oma 28. veebruaril 2013 vastu võetud arvamuses endokriinfunktsiooni kahjustavate kemikaalide kohta.

- 87 Teiselt poolt peab sellise toimeaine kindlakstegemine, millel on endokriinseid häireid põhjustavad omadused, mis võivad avaldada inimestele kahjulikku mõju, määruse nr 1107/2009 II lisa punkti 3.6.5 kuuenda lõigu kohaselt tuginema eelkõige kõigile olemasolevatele asjakohastele teadusandmetele ja andmete kaalukusel põhinevale teadusandmete hindamisele.
- 88 Eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et määruse nr 1107/2009 artikli 29 lõike 1, artikli 4 lõike 1 teise lõigu ja lõike 3 ning II lisa punkti 3.6.5 kontekst kinnitab nende sätete grammatilist tõlgendust, mis on esitatud käesoleva kohtuotsuse punktis 78.
- 89 Kolmandana kinnitab seda tõlgendust ka määruse nr 1107/2009 eesmärk, milleks – nagu on täpsustatud selle määruse artikli 1 lõikes 3 ja nagu nähtub määruse põhjendusest 8 – on eelkõige inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kaitse kõrge tase (19. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus Pesticide Action Network Europe jt, C-162/21, EU:C:2023:30, punkt 46).
- 90 Sellega seoses on Euroopa Kohus nimetatud määruse põhjendusele 24 viidates juba otsustanud, et taimekaitsevahendi turuleviimise lubade andmist reguleerivad sätted peavad tagama kaitse kõrge taseme ning et selliste lubade andmisel peaks inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kaitsmise eesmärk „o[lema] alati tähtsam kui“ eesmärk parandada taimekasvatust (19. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus Pesticide Action Network Europe jt, C-162/21, EU:C:2023:30, punkt 48 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 91 Samuti tunnistatakse määruse nr 1107/2009 põhjenduses 29, milles rõhutatakse vajadust näha ette taimekaitsevahendite ühtlasem kättesaadavus, et ühe või mitme liikmesriigi territooriumile iseloomulikud keskkonna- või põllumajandustingimused võivad õigustada seda, et liikmesriik või liikmesriigid keeldub või keelduvad taimekaitsevahendile loa andmisest oma territooriumil, kui see on põhjendatud spetsiifiliste keskkonna- või põllumajandustingimustega või kui ei ole võimalik tagada inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kaitse kõrget taset.
- 92 Lisaks tuleb meenutada, et vastavalt määruse artikli 1 lõikele 4 koostoimes sama määruse põhjendusega 8 põhinevad selle määruse sätted ettevaatuspõhimõttel tagamaks, et turule lastavad toimeained ja vahendid ei avalda inimese tervisele kahjulikku mõju.
- 93 Määruse nr 1107/2009 II lisa punktis 3.6.5 ette nähtud teaduslike kriteeriumide arvesse võtmine selle taimekaitsevahendi võimaliku kahjuliku mõju hindamisel, mille jaoks turuleviimise luba taotletakse, aitab aga ettevaatuspõhimõtet järgides kaasa käesoleva kohtuotsuse punktis 89 meenutatud eesmärgi saavutamisele.
- 94 Tuleb lisada, et käesoleva kohtuotsuse eelmistes punktides esitatud kaalutlusi ei sea kahtluse alla nõue järgida õiguskindluse põhimõtet.
- 95 Adama ja Kreeka valitsus väidavad oma kirjalikes seisukohtades sisuliselt, et see põhimõte nõuab, et taimekaitsevahendi turuleviimise loa taotluse läbivaatamine toimuks taotluse esitamise ajal olemas olevate teaduslike ja tehniliste teadmiste alusel.
- 96 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt nõuab õiguskindluse põhimõte, et õigusnormid oleksid nii selged, täpsed ja ettenähtavate tagajärgedega, et huvitatud isikud saaksid liidu õiguskorraga reguleeritavates olukordades ja õigussuhetes nendest juhinduda (6. mai 2021. aasta kohtuotsus Bayer CropScience ja Bayer vs. komisjon, C-499/18 P, EU:C:2021:367, punkt 101).

- 97 Seda põhimõtet tuleb siiski taimekaitsevahendi turuleviimise lubade spetsiifilises valdkonnas kaaluda ettevaatuspõhimõttega, millel määrus nr 1107/2009 põhineb ja mille eesmärk on, nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 89, tagada inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kaitse kõrge tase. Seega, kui ilmnevad asjaolud, mis viitavad sellele, et toimeainel või taimekaitsevahendil on kahjulik mõju inimeste või loomade tervisele või lubamatu mõju keskkonnale, võivad komisjon ja/või liikmesriigid olla kohustatud tühistama kõnealuse toimeaine heakskiidu või taimekaitsevahendi turuleviimise loa ning võtma vajaduse korral erakorralised meetmed.
- 98 Sellest järeldub, et selle määruse kontekstis võib iga taotleja, kes soovib taimekaitsevahendi turule viia, ette näha, et olemasolevad teaduslikud või tehnilised teadmised muutuvad loa andmise menetluse ajal või selle ajavahemiku jooksul, milleks toimeaine on heaks kiidetud või milleks taimekaitsevahendile on luba antud. Lisaks tuleneb nimetatud määruse artiklitest 46 ja 69–71, et loa tagasivõtmisel või erakorralise meetme võtmisel võib olla kohene mõju, mis ei võimalda enam asjaomase toote olemasolevate laovarude turuleviimist ega kasutamist.
- 99 Seega ei saa selliste asjakohaste ja usaldusväärsete teaduslike või tehniliste teadmiste arvesse võtmist, mis ei olnud taimekaitsevahendi turuleviimise loa taotluse esitamise ajal veel kättesaadavad, pidada õiguskindluse põhimõttega vastuolus olevaks.
- 100 Kõiki eeltoodud põhjendusi arvestades tuleb esimesele küsimusele kohtuasjas C-309/22 ning esimesele ja neljandale küsimusele kohtuasjas C-310/22 vastata, et määruse nr 1107/2009 artikli 29 lõike 1 punkte a ja e ning artikli 4 lõike 1 teist lõiku ja lõiget 3 koostoides selle määruse II lisa punktiga 3.6.5 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi pädev asutus, kelle ülesanne on hinnata taimekaitsevahendi turuleviimise loa taotlust, peab taotluse läbivaatamisel võtma arvesse kahjulikku mõju, mida selles tootes sisalduva toimeaine endokriinseid häireid põhjustavad omadused võivad inimestele avaldada, võttes arvesse asjakohaseid ja usaldusväärseid teaduslikke või tehnilisi teadmisi, mis on hindamise ajal teada ja millele viidatakse eelkõige nimetatud punktis 3.6.5 loetletud kriteeriumides.

Teine ja kolmas küsimus kohtuasjas C-309/22 ning teine ja kolmas küsimus kohtuasjas C-310/22

- 101 Arvestades esimesele küsimusele kohtuasjas C-309/22 ning esimesele ja neljandale küsimusele kohtuasjas C-310/22 antud vastust, ei ole teisele ja kolmandale küsimusele kohtuasjas C-309/22 ning teisele ja kolmandale küsimusele kohtuasjas C-310/22 vaja vastata.

Kohtukulud

- 102 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise ja nõukogu direktiivide 79/117/EMÜ ja 91/414/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta, mida on muudetud komisjoni 19. aprilli 2018. aasta määrusega (EL) 2018/605, millega muudetakse määruse (EÜ) nr 1107/2009 II lisa ja

sätetatakse teaduslikud kriteeriumid endokriinsüsteemi häireid põhjustavate omaduste kindlakstegemiseks, artikli 29 lõike 1 punkte a ja e ning artikli 4 lõike 1 teist lõiku ja lõiget 3 koostoimes määruse nr 1107/2009 (muudetud redaktsioonis) II lisa punktiga 3.6.5

tuleb tõlgendada nii, et

liikmesriigi pädev asutus, kelle ülesanne on hinnata taimekaitsevahendi turuleviimise loa taotlust, peab taotluse läbivaatamisel võtma arvesse kahjulikku mõju, mida selles tootes sisalduva toimeaine endokriinseid häireid põhjustavad omadused võivad inimestele avaldada, võttes arvesse asjakohaseid ja usaldusväärseid teaduslikke või tehnilisi teadmisi, mis on hindamise ajal teada ja millele viidatakse eelkõige nimetatud punktis 3.6.5 loetletud kriteeriumides.

Allkirjad